

V trópech prichádza noc vždy znenazdajky. Žiadne stmievanie, žiadne postupné ubúdanie svetla. V jednej chvíli si treba chrániť oči pred nemilosrdnou žiarou a v nasledujúcej sa všetky tvary stratia v čiernej noci. V Tikale som nemohla spať. Len čo sa zotmelo, rozštekali sa všetky párijské psy a štekali až do brieždenia, keď stíchli tak náhle, ako predtým spustili. Hneď zrána som sa vybrala na prehliadku zrúcanín. Išla som so skupinkou turistov, tvárila som sa, že patríam k nim, no celý čas som sa držala trochu bokom, pripravená pri prvom signáli odísť. Pozorne som počúvala domáceho sprievodcu s pozoruhodne dobrou angličtinou. Je to môj milenec? Postupovala som so skupinou a hľadala možné znamenia, ktoré som si zapamätala z *National Geographic* číslo 148/6: *Mayovia*.

S Coenraadom používame na dohadovanie svojich schôdzok kód: vezmeme vytlačené slovo a interpretujeme ho pomocou matematických vzorcov. Naša poistka spočíva v pravidelnosti usporiadania strán a riadkov, využívame jednoduché číselné rady, napríklad: strana dva – riadok dva, strana štyri – riadok štyri alebo občas aj párne čísla

v rade. Tieto jednoduché opatrenia s trochou predstavivosti dokážu zmiast' aj najrafinovanejších agentov. Nikto nie je pripravený na to, čo je očividné. S týmto kódom si viem aj overiť, či som na správnom mieste v správny deň, ale aj či sú priaznivé podmienky na naše rendezvous. Uvediem príklad: pred dvoma rokmi vo Washingtone v hoteli Mayfair mi odovzdali číslo *Geographicu* 144/2. Na strane 246 som sa v článku o rybárovi čiernom medzi riadkami tri, päť a sedem dočítala, že „páry pri dvorení cikcakovito kľučkujú“, z čoho som vydedukovala, že sa musím správať obozretne kvôli „kominterne“ v hlavnom meste a môj milenec bude musieť takpovediac kľučkovať, aby sa so mnou mohol stretnúť. Kód väčšinou funguje dobre.

Lepšie som sa prizrela nášmu sprievodcovi. Bol rovnako vysoký a mal rovnakú postavu ako môj milenec. Mal síce hnedé oči a Coenraad ich má oceľovosivé, ale to ma neodradilo. Farba vlasov, pokožky a očí sa dá dnes tak ľahko zmeniť, že sotva pomôže identifikácii. Keď sme vystúpili navrch širokého schodiska k Chrámu veľkého jaguára, sprievodca sa otočil a spočítal si ľudí v skupinke. Povedal, že jeho mayskí predkovia boli skúsení počtári. Spozornela som.

Vraj nerozlišovali medzi minulosťou a budúcnosťou.

Povedal to snáď kvôli mne?

Dolu na Veľkom námestí sa prehliadka skončila tam, kde sa začala – pri hrobe mocného Pacala. Sprievodca ukázal na obrovskú kamennú dosku pred sarkofágom so slovami: „A keď tieň Kukulcanu dopadne šikmo na oltár, najvyšší kňaz zneuctí pannu.“ Ostatní sa trúsili do chládku baru. Ja som zaostala. Ale nakoniec to nebol Coenraad, nestál ako môj milenec: v neústupčivej póze, s nohami pevne na zemi. Len čo vidím Coenraadov postoj, stratia sa všetky strachy: bábätka neumierajú, autá nehavarujú, lietadlá lietajú, ako majú, hudobná kulisa stíchne, zavládne istota. Takto vždy spoznám svoju lásku: podľa toho, ako stojí, podľa toho, ako sa cítim.

Tá dobre známa, nemožná nočná túžba. Neznesiem ju. Často sa prehodím na ľavý bok, zistila som totiž, že keď ležím na ľavom boku, vymažú sa mi z hlavy neľútostné obrazy. Ľavá strana má zrejme na starosti možné veci, v politike ľavej strany miznú ilúzie a fakty sú nezvratné. V Tikale bolo všetko drahé. Mala som si prerátať peniaze. Ale ľavá strana ma zradila. Všade okolo mňa sa ozýval suchý šuchot hmyzu a ja som si spomenula na to, ako sme v Celyi dobehli všetky miestne šváby, keď sme spali v závesnej sieti. Len čo sme sa s ňou popasovali tak, že sme si ľahli po šírke, prežila som jednu z najuspokojujúcejších nocí v živote. Teraz som si uvedomila, že odkaz, ktorý ma priviedol do Guatemaly, bol predposledný a ten najnovší ešte len príde. Pokúšalo ma prevaliť sa na pravý bok a ďalej sa tým nezaoberať. Namiesto toho som sa pretočila na chrbát v nádeji, že táto poloha mi poskytne kompromis medzi túžbou a realitou. Napadlo mi, že kým čakám na Coenraada, bolo by praktické preštudovať miestnu remeselnú výrobu.

Zrazu psy prestali štekať a hmyz šuchotať. Vedeli, že sa niečo chystá. A keď mi ktosi zaklopal na dvere, vyskočila som a utekala otvoriť. Prišiel po mňa vyháknutý mladík. Primladý na nočného recepcného. No tmavé oči s rezig-novaným pohľadom pôsobili staro. V malej vstupnej hale ukázal na telefón, slúchadlo položené na umakartovom pulte, a šiel si ľahnúť naspäť na železnú posteľ vo dverách na ulicu. Skôr než som sa ohlásila SÍ?, už tvrdo spal. Operá-torky sa najskôr dlho vzrušene rozprávali po španielsky, až potom som mohla hovoriť s Coenraadom.

„Dobre počúvaj, zabudni na odkaz.“

„Prečo, rozlúskli náš kód?“

„Nie, chce ho môj šéf.“

„Nech si vymyslí vlastný, roky sme ho cibрили.“

„Je to môj šéf, nemám na výber.“

„Ja sa ho nevzdám.“

„Nemôžem nič robiť.“

„Načo je mužovi v jeho postavení druhotriedny kód?“
„Zoznámil sa s druhotriednou ženou.“
„To nie je vtipné.“
„Bez urážky...“
„Veď sme ho už úplne zvládali.“
„Dám sa preložiť do *Amerického vedca*.“
„Príliš provinčné.“
„Nebud' malicherná.“
„Nie, nie, beriem hocijakú tlačovinu.“
„Inštrukcie nájdeš v priečinku na operadle sedadla pred sebou v najbližšom lete do Toronta.“
„Do Toronta! Nemôžem sa tam vrátiť.“
„Je to len ďalšie mesto.“
„Ale v tomto bývam.“
„Ber alebo nechaj tak. Tam mám ďalšiu misiu.“

V lietadle som preskúmala obsah priečinka na operadle sedadla pred sebou, ale nech som si lámala hlavu hocijako dlho, nenašla som žiadny odkaz v brožúrke o používaní kyslíkovej masky ani na kartičke s nákresom núdzových východov, ani v prázdnom papierovom vrecúšku. V magazíne *En Route* vo francúzštine a angličtine boli krásne zábery jazera Louise, lyžiarov v Quebecu a fotky parfumov, ktoré sa dali kúpiť v obchodoch bez cla. Listovala som v ňom, až kým som medzi stranami dvadsaťpäť a dvadsaťšesť nenarazila na voľne vložený leták. Keďže bol dvadsiaty piaty október, pocítila som nádej, veď Coenraad ma ešte nikdy nesklamal. Bol to politický pamflet s názvom „Kanada na prvom mieste!“, na lacný papier ho vytlačil výbor *Kanady na prvom mieste*. V úvodnom článku sa písalo o tom, že ku Kanade sa správajú ako k vydržiavanej milenke, a na prvej strane sa trikrát objavilo slovo „abdikovať“. Podľa mňa to bol odkaz, ktorý poukazoval na kráľa Eduarda VII. a jeho vydržiavanú milenkú, ako aj na kráľa Eduarda VIII., ktorý abdikoval, a teda odkaz viedol k torontskému hotelu King

Edward. Čítala som ďalej s vedomím, že v otázke nacionalizmu sa s Coenraadom nezhodneme, keďže on je proti. Pri predstave nášho stretnutia sa mi zrýchlil pulz: ako za sebou zavrie dvere, zhodí maskovanie, nasleduje nedočkávané bozkávanie, vášnivé objatia, prvé rýchle vyvrcholenie.

Na Maltone alebo vlastne hocijakom letisku je ťažké živo si predstaviť Coenraada. Po prvé tam vzduch prekypuje emóciami druhých ľudí, ich myšlienky zaberajú celú atmosféru, čo máme k dispozícii. A po druhé som z letiskových kontrol vždy úplne osprostená. Postavím sa do radu, skontrolujú mi letenku, postavím sa do druhého na colnej kontrole, do ďalšieho na bezpečnostnej, a ak mám šťastie a nepostihne nás nečakané meškanie, vystojím si už iba rad na nástup. Na letisku ma zrádzajú zmysly: nepočujem hudobnú kulisu, tváre sa okolo mňa vznášajú ako pod vodou. Niekoľko hodín čítam, nečítam, jem, nemôžem jesť, pijem čaj, kávu, gin. V stiesnenom a preľudnenom vzduchu som pripravená na katastrofu v dvoch jazykoch.

Raz som sa Coenraada pýtala, ako to všetko zvláda, zmeny času, dlhé hodiny väznenia. Vďaka sile, povedal, vďaka náporu sily, ktorá zdvihne lietadlo zo zeme. Potom sa zem nakloní a lietadlo začne dlhú, namáhavú cestu nahor, autá a domy sa zmenšujú, až celkom zmiznú a my sa vznášame nad oblakmi pod dokonalou oblohou – a táto sila je moja. Vtedy pocítim vrčanie motora, vibrácie začnú pod chodidlami, postupujú nohami nahor, pokračujú po chrbtici, a ak sa niečím nerozptýlim, ak sa nezačítam do magazínu, som schopný vrhnúť sa na ženu vedľa seba. Chcem makať ako tie motory.

Jeho priznanie ma prekvapilo a dojalo. Ešte som ho nepočula hovoriť tak poeticky.

Teraz som stála v rade na vystupovanie z lietadla. Podakovali mi, že som letela s ich spoločnosťou. Nasledovala chôdza nekonečnými ľudoprázdnyimi chodbami, hore eskalátorom a potom ďalší rad.

„Aký je účel vašej návštevy?“ pýta sa ma muž v uniforme na imigračnom.

Žijeme vo zvláštnej dobe a musím si dávať pozor. Dotknem sa periel na krku, kabát mám rozopnutý a sú vidieť krátke čierne šaty, čo mám na sebe. Ako žena v strednom veku mám v takýchto situáciách menšiu výhodu. Predstieram zmes zmätenia a zármutku, takže ma nechce veľmi zdržiavať, lebo v takomto stave mu pripomínam jeho matku.

„Dovolenka,“ odvetím.

Už keď mi pečiatkuje pas, odhaduje ďalšieho človeka v rade.

Dlhé čakanie na batožinu, rad na colnej kontrole a konečne rad na autobus. Prechod z jednej časti sveta do ďalšej bol mlčky a neprecítaný. Moja cesta pre nikoho nič neznamenalala.

Až keď sme sa viezli okolo jazera, prebrala som sa z omráčenia. V jeho sivých vodách som sa učila plávať. Bude náročné zostať anonymná v meste, kde som do mokrého betónu pred knižnicou na St. George Street vyryla meno Lola rovno nad pečať dodávateľa: Felucci, 1942. Lola (nie je to moje meno) sa mi zjavuje medzi autami, ženúcimi sa okolo, korchuluje popred mrakodrapy, drží v ruke transparenty. Sledujem ju v šatách, čo jej nesedia, a v smiešnych kabátoch. Je mi ľúto dievčiny, ktorá (ešte vždy) blúdi tmavnúcimi ulicami s dvomi či tromi knihami z knižnice a podchvíľou si ich prehodí z ľavej ruky do pravej a potom späť. Občas si ich oboma rukami pritisne na prsia ako štít. Ona a jej knihy patria k sebe, pokým ich nosí, je v bezpečí. Zbliži sa s ich autormi a budú ju chrániť pred zradou. V rokoch, v ktorých ju vidím, je bledá a chudá, akoby ani nerástla, prsia sa jej výrazne nezväčšujú, hoci krátko po trinástych narodeninách začne nosiť podprsenku, aby zakryla bradavky. Vidím ju, ako vychádza zo širokej ulice s potravinami, rybími trhmi, galantériami a malými výrobňami a zahne na juh (vždy na juh) k radom úzkych domov oddelených iba plechovými od-

kvapovými rúrami, v ktorých sa nesvieti a sú pozamykané. Tmavé dvere z pevného, masívneho dreva dokonale zapadnú do zárubne. Pristúpi k jednému takému domu. Dvere sa poddajú silnému štuchnutiu plecami. Všetci, čo tam žijú, sa nachádzajú v stave hnevu a bolesti, násilných hádok a bezmocného mlčania. Občas sú nejako príbuzensky spriaznení alebo ide o škótsky pár, manžel pracuje v železničnom depe. V dome páchne hnoj. Nie je to nepríjemné. Občas je to dom tučného muža, ktorý sa čoskoro stane jej otčimom. Sú to domy s tromi kuchyňami, jedným záchodom a matracmi v každej izbe. Dívam sa, ako vychádza po tmavom schodisku. Odkiaľsi sa ktosi vynorí a zamkne za ňou dvere. To je jediný znak toho, že si niekto všimol jej príchod domov. Ona pokračuje na druhé poschodie alebo tretie; dve zimy ju bolo vídať, ako kráča po chodbe do nevykurovanej prístavby za kuchyňou, kde má lôžko medzi zemiakmi a cibuľou. Jej matka trpí náhlymi záchvatmi hystérie, často sa sťahujú. Teraz matka tvrdo spí, chrápe, je vyčerpaná. Kým sa na dievčinu dívam, vychádza po tých schodoch znova a znova, mení sa z dieťaťa na mladú ženu, leží na lôžku, na gauči, na posteli. Nik nevysloví jej meno. Nik jej nepopraje dobrú noc.

Prvých pár minút v hoteli je vždy rovnakých. Takýto je postup: pristúpim k recepcnému pultu a na kartičku napíšem (falošné) meno zo svojho pasu. Všade inde okrem New Yorku udávam ako trvalé bydlisko adresu v Spojených štátoch. Na riadok, kam sa píše zamestnanie, som písavala „dobrovoľníčka“, ale neskôr, asi z nejakej detinskej potreby presadiť sa, som tam písala pravdu: „stretnutie s Coenraadom“. Je extrémne náročné nechať prázdnu kolónku, v ktorej má človek priznať svoju bezútešnú existenciu. Pero zostane visieť vo vzduchu. Vlastne je úplne jedno, čo na kartičku napíšem. Recepčného zaujímajú iba čísla: môjho pasu a kreditky. Môj podpis na spodku – Lola Montezová – má potvrdiť

pravdivosť uvedených informácií. Úderom dlane na zvonček recepčný privolá poslíčka, odovzdá mu kľúč od mojej izby a poslíček sa chopí môjho jediného kufra. Nejdem za ním. Čakám. Ani sa nepohnem, vyčkávam. Keď takto naruším (recepčného) rutinu, čosi mu dôjde. Až vtedy sa po chvíľkovom zaváhaní obráti k stene s priehradkami, vpravo vyhladá zalepenú hnedú obálku s mojím (falošným) menom a bez slova mi ju podá. Keď potom v izbe svedomito pozamykám, roztrhnem obálku, vytiahnem z nej *National Geographic* a na jeho stránkach odhalím (zakódovaný) odkaz od Coenraada. Vnútri je ešte jedna menšia obálka s peniazmi v miestnej mene.

K tomuto bodu celý čas smerujem, k tomuto mimoriadnemu momentu, keď dostanem správu o našom ďalšom stretnutí. Balím sa a vybaľujem, hľadám cestu na letiská, autobusové a železničné stanice, mrznem alebo sa pečiem, hľadujem alebo vraciam na verejných záchodoch. Niekedy cestujem na opačný koniec sveta, len aby som rozlúštila odkaz, ktorý ma hneď na druhý deň pošle na ďalšie vzdialené miesto.

V ten večer v hoteli King Edward stál medzi mnou a obálkou dlhý zástup ľudí, akýsi kongres. Muži v rolákoch a s fajnami, ženy vo voľných nohaviciach a s kabelkami cez plece, všetci s laminovanými menovkami na ľavej strane hrude. Tí, čo nestáli v rade, sa motali naokolo, ženy sa nakláňali mužom k hrudníku, aby si prečítali menovky, ale muži sa držali od ženských prs čí najďalej, iba trochu sklonili hlavu, ak bolo treba, aby vylúštili meno. Vystresovaný recepčný žiadal posily. Dvere kancelárie za ním sa nakrátko otvorili, vyšla z nich mladá žena a postavila sa k nemu. Rad sa pomaly posúval. Títo zhovorčiví ľudia sa neponáhľali do izieb, boli mierne vo vytržení z toho, že sa (dočasne) vyhrabali z akademického prachu, teda aspoň som si to tak predstavovala. Neskôr som zistila, že sú to botanici. Postupne som napredovala. Keď mi konečne podali obálku, až som sa zlak-